

Pořadové číslo: 1/2022

Vydáno dne: 31. 1. 2022

Výkladové stanovisko Energetického regulačního úřadu

k požadavkům na obsah a způsob oznamované informace o zvýšení ceny nebo o změně jiných smluvních podmínek podle § 11a odst. 2 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů

OBSAH:

1. Relevantní ustanovení právních předpisů
2. Účel výkladového stanoviska a důvod aktualizace výkladového stanoviska č. 2/2018
3. Požadavky na obsah oznamované informace o zvýšení cen nebo změně jiných smluvních podmínek podle § 11a odst. 2 energetického zákona
4. Způsob oznámení o zvýšení cen nebo změně jiných smluvních podmínek
5. Lhůta pro oznámení a následky jejího nedodržení
6. Upozornění na charakter výkladového stanoviska

1. RELEVANTNÍ USTANOVENÍ PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Předpisy

- Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „energetický zákon“)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU (dále jen „směrnice 2019/944“)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem (dále jen „směrnice 2009/73/ES“)

Ustanovení

- § 11a odst. 1 a 2 energetického zákona
- Článek 10 odst. 4 směrnice 2019/944
- Příloha I odst. 1 písm. b) směrnice 2009/73/ES

Srovnání ustanovení zákona účinných do 31. prosince 2021 a od 1. ledna 2022

§ 11a odst. 1 (účinný do 31. prosince 2021)

Držitel licence na výrobu elektřiny, výrobu plynu, obchod s elektřinou nebo obchod s plynem je povinen uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup uplatňované podmínky dodávek plynu a ceny za dodávku plynu pro domácnosti a podnikající fyzické osoby s roční spotřebou plynu do 630 MWh, podmínky dodávek elektřiny a ceny za dodávku elektřiny pro domácnosti nebo podnikající fyzické osoby odebírající elektřinu z hladiny nízkého napětí. Zvýšení cen za dodávku elektřiny nebo plynu nebo změny jiných podmínek dodávek elektřiny nebo plynu je držitel licence povinen uveřejnit a oznámit svým zákazníkům způsobem sjednaným ve smlouvě nejpozději třicátý den přede dnem jejich účinnosti. Pokud není způsob oznámení ve smlouvě sjednán, držitel licence oznámí zákazníkovi zvýšení cen za dodávku elektřiny nebo plynu nebo změny jiných podmínek dodávek elektřiny nebo plynu prokazatelným způsobem.

§ 11a odst. 2 a 3 (účinné od 1. ledna 2022)

(2) Zvýšení ceny za dodávku elektřiny nebo plynu nebo změnu jiných smluvních podmínek dodávek elektřiny nebo plynu je držitel licence povinen prokazatelně a adresně oznámit spotřebiteli a podnikající fyzické osobě uvedené v odstavci 1 nejpozději třicátý den přede dnem její účinnosti způsobem uvedeným ve smlouvě o dodávce elektřiny nebo plynu nebo smlouvě o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu. Součástí oznámení je poučení o právu druhé smluvní strany odmítnout změny a vypovědět závazek ze smlouvy bez postihu podle odstavce 4.

(3) Nebude-li změna oznámena podle odstavce 2, nevyvolá právní účinky.

2. ÚČEL VÝKLADOVÉHO STANOVISKA A DŮVOD AKTUALIZACE VÝKLADOVÉHO STANOVISKA Č. 2/2018

S účinností od 1. ledna 2022 došlo k novelizaci energetického zákona, která se dotkla též § 11a, který mj. stanoví podmínky oznamování jednostranné změny ceny dodávky elektřiny a plynu či jiných změn smluvních podmínek. Energetický zákon stanoví lhůtu pro oznámení zvýšení cen dodávky elektřiny nebo plynu nebo změny jiných podmínek dodávek elektřiny nebo plynu, ale obsah tohoto oznámení není zákonem komplexně stanoven. Dílčích jazykových změn doznalo také vymezení způsobu provedení tohoto oznámení.

Energetický regulační úřad vydává proto k ustanovení § 11a odst. 2 energetického zákona výkladové stanovisko, které je obsahově aktualizací předchozího výkladového stanoviska č. 2/2018. Energetický regulační úřad předesílá, že podle jeho názoru změna § 11a odst. 1 energetického zákona, provedená s účinností od 1. ledna 2022, **neznamená materiálně změnu požadavků na obsah a způsob oznamované informace o zvýšení ceny nebo o změně jiných smluvních podmínek**, neboť výslovně uvedený obecný požadavek na prokazatelnost a adresnost tohoto oznámení bylo

možno dovodit ze smyslu a účelu již předchozí právní úpravy. Toto výkladové stanovisko proto nepředstavuje odchýlení se od principů vyjádřených ve výkladovém stanovisku č. 2/2018.

3. POŽADAVKY NA OBSAH UVEŘEJNĚNÉ A OZNAMOVANÉ INFORMACE O ZVÝŠENÍ CEN NEBO ZMĚNĚ JINÝCH SMLUVNÍCH PODMÍNEK PODLE § 11A ODS. 2 ENERGETICKÉHO ZÁKONA

Ustanovení § 11a odst. 2 energetického zákona stanoví dodavateli elektrické energie či plynu povinnost oznámit spotřebiteli či podnikající fyzické osobě (odebírající elektřinu z hladiny nízkého napětí nebo s roční spotřebou plynu do 630 MWh) zvýšení ceny za dodávku elektřiny nebo plynu nebo změnu jiných smluvních podmínek dodávek elektřiny nebo plynu a rovněž lhůtu, v níže je třeba tuto povinnost splnit.

Na okraj je vhodné zmínit, že toto ustanovení se nevztahuje na změny v obsahu závazku, k nimž má dojít v průběhu jeho plnění, za předpokladu, kdy tyto budoucí změny (ve skutečnosti jde o úpravu vzájemných práv a povinností, která nastane v budoucnu) byly dostatečně konkrétně sjednány již v původní smlouvě, tj. nejedná se o změnu jednostrannou. V těchto případech se nejedná o jednostrannou změnu závazku, za předpokladu, že samotné smluvní ujednání vykazuje dostatečné rysy předvídatelnosti, transparentnosti a právní jistoty.

V případě, že se dodavatel rozhodne zvýšit ceny nebo jinak změnit smluvní podmínky, jedná se o změnu obsahu závazku vzniklého smlouvou uzavřenou mezi dodavatelem a zákazníkem. Ke změně závazku zde dochází na základě jednostranného právního jednání dodavatele. Jednostranná změna smluvních podmínek ze strany dodavatele je možná pouze z důvodů konkrétně a jednoznačně vymezených ve smlouvě¹, samotný energetický zákon oprávnění dodavatele k jednostrannému zvýšení ceny či změně smluvních podmínek dodávky nezakládá.

Dodavatel je povinen zajistit, aby se s informací o zvýšení cen nebo jiné změně smluvních podmínek zákazník měl možnost objektivně seznámit. Toho má být v souladu s § 11a odst. 2 energetického zákona dosaženo oznámením takového zvýšení cen nebo změny jiných smluvních podmínek zákazníkovi. Ustanovení § 11a odst. 2 energetického zákona explicitně nestanoví požadavky na obsah uveřejňované a oznamované informace o zvýšení cen či změně jiných smluvních podmínek. I přes tuto skutečnost lze požadavek na obsah takového uveřejnění a oznámení dovodit prostřednictvím teleologického výkladu daného ustanovení.

Smyslem, resp. účelem dotčeného ustanovení energetického zákona je zajištění toho, aby každý jednotlivý zákazník byl svým dodavatelem informován o konkrétním zvýšení cen nebo jiné změně smluvních podmínek, a to aniž by byl zákazník nucen monitorovat, srovnávat a posuzovat jednotlivé ceníky či kompletní znění původních i nových smluvních podmínek a teprve následně identifikovat, která konkrétní ustanovení smluvních podmínek dodavatel mění. V případě změny obchodních podmínek by zákazník měl být z obsahu informace schopen určit, jaká ustanovení obchodních

¹ § 1814 písm. g) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

podmínek se mění a jakým způsobem, jaká ustanovení se ruší (zda se ruší úplně či se nahrazují jinými ustanoveními), nebo o jaká ustanovení se obchodní podmínky nově doplňují. V případě zvýšení cen by měl být zákazník informován o navýšení neregulované složky ceny za dodávku elektřiny nebo plynu. Z obsahového hlediska by tedy informace měla zahrnovat konkrétní identifikaci předmětu změny smluvně ujednané ceny dodávky elektřiny či plynu nebo změny jiných smluvních ujednání, a to jednoznačným a srozumitelným způsobem, aby byl zákazník schopen zjistit dopad navýšení ceny či změny jiných smluvních podmínek na existující smluvní vztah a případně ve smyslu § 11a odst. 4 energetického zákona učinit rozhodnutí o tom, zda setrvá ve stávajícím smluvním vztahu s dodavatelem elektřiny či plynu nebo zda využije práva vypovězení závazku ze smlouvy. V neposlední řadě informace o zvýšení ceny nebo změně jiných smluvních podmínek ze strany dodavatele vůči zákazníkovi musí nutně zahrnovat i vymezení účinnosti zvýšení ceny či nových smluvních podmínek. Energetický regulační úřad nepovažuje za dostačující postup dodavatele, kdy by oznámením zákazníkovi sděloval např. pouze záměr zvýšit ceny či změnit jiné smluvní podmínky, aniž by zákazníka srozumitelně a úplně informoval o konkrétních změnách.

Současně s poskytnutím výše uvedené informace o zvýšení ceny za dodávku elektřiny nebo plynu nebo změně jiných smluvních podmínek dodávky elektřiny nebo plynu dodavatel musí podle ustanovení § 11a odst. 2 energetického zákona zákazníka poučit o jeho právu změnu smluvních podmínek odmítnout a závazek vypovědět. Tato informace musí být zákazníkovi poskytnuta ve stejném časovém okamžiku, kdy je informován o zvýšení ceny dodávky elektřiny nebo plynu nebo změně jiných smluvních podmínek dodávky elektřiny nebo plynu.

Dodavatel je v souvislosti s oznámením změny smluvních podmínek podle § 11a odst. 2 energetického zákona povinen jednat vůči zákazníkovi s takovou úrovní péče, kterou lze od dodavatele jakožto držitele licence ve vztahu k zákazníkovi rozumně očekávat a která odpovídá poctivým obchodním praktikám, a umožnit dotčenému zákazníkovi, aby na základě zřetelných a jednoznačných informací o veškerých podmínkách souvisejících s dodávkou elektřiny nebo plynu uskutečnil svobodnou, informovanou a účelnou volbu dodavatele.

K tomu je vhodné doplnit, že dodavatel musí rovněž postupovat v souladu s § 12 zákona o ochraně spotřebitele a § 13 zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů, tak, aby byl zákazník informován o konečné ceně produktu a tato informace byla vhodným způsobem zpřístupněna.

4. ZPŮSOB OZNÁMENÍ O ZVÝŠENÍ CEN NEBO ZMĚNĚ JINÝCH SMLUVNÍCH PODMÍNEK

Podle § 11a odst. 2 energetického zákona je držitel licence povinen oznámit svým zákazníkům (spotřebitelům a podnikajícím fyzickým osobám odebírající elektřinu z hladiny nízkého napětí nebo s roční spotřebou plynu do 630 MWh) zvýšení ceny za dodávku elektřiny nebo plynu nebo změnu jiných smluvních podmínek dodávek elektřiny nebo plynu **způsobem sjednaným ve smlouvě**

o dodávce elektřiny nebo plynu nebo smlouvě o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu.

Zákon zároveň stanoví, že tak musí učinit prokazatelně a adresně. Uvedený požadavek vychází z účelu a smyslu právní úpravy, kdy možnost jednostranné změny závazku představuje výjimku z principu založení či změny závazku dvoustranným právním jednáním². Pokud není způsob oznámení ve smlouvě vůbec sjednán, držitel licence je povinen oznámit zákazníkovi zvýšení cen za dodávku elektřiny nebo plynu nebo změnu jiných podmínek dodávky jakýmkoliv způsobem, který splňuje podmínku adresnosti a prokazatelnosti.

Výše uvedené ustanovení předpokládá možnost existence ujednání mezi smluvními stranami týkající se způsobu oznamování zvýšení cen nebo změny jiných smluvních podmínek, vždy však za předpokladu, že taková smluvní úprava nesměřuje k omezení nebo vyloučení adresného a individuálně určeného způsobu předávání informací mezi stranami smlouvy. Interpretacním východiskem je bod 1 písm. b) přílohy č. I opatření na ochranu spotřebitele vymezených směrnicí 2009/73/ES, a Čl. 10 odst. 4 směrnice 2019/944, z nichž vyplývá, že oznámení o každé změně ceny dodávky musí být přímé, transparentní a srozumitelné. Ke smluvním ujednáním, které by vymezovaly způsob oznámení změny ve smyslu § 11a odst. 2 energetického zákona způsobem rozporným s požadavkem adresnosti, se nepřihlíží.

Ve výše uvedeném kontextu je třeba vykládat adresný a prokazatelný způsob oznámení ve smyslu § 11a odst. 2 energetického zákona. Má-li být zákazníkovi adresně oznámena informace o zvýšení cen nebo změně jiných smluvních podmínek, je třeba považovat za plně vyhovující ustanovení § 11a odst. 2 energetického zákona ty způsoby oznámení informace, které předpokládají přímé sdělení této informace zákazníkovi. Za adresné oznámení změny ceny či jiných smluvních podmínek zákazníkovi lze považovat pouze oznámení individuální, činěné konkrétně vůči specifikovanému zákazníkovi. Kritérium adresnosti tak má význam dvojitý – jednak klade požadavky na formu a způsob oznámení změny smluvních podmínek, aby se jednalo o oznámení, u něhož lze za běžných okolností presumovat, že se dostane do sféry druhé smluvní strany, jednak klade požadavky na obsah tohoto oznámení, aby z něj bylo druhé smluvní straně patrné, o jakou změnu obsahu závazku se v jejím případě konkrétně jedná.

Kritéria adresnosti, individuálnosti (a případně i prokazatelnosti) oznámení zákazníkovi splňuje například doručení informace v zákonem stanoveném rozsahu prostřednictvím poštovní zásilky, e-mailové zprávy na adresu sdělenou pro tyto účely zákazníkem, nebo zaslání informace prostřednictvím datové schránky zákazníka, má-li zákazník datovou schránku zřízenou, a to za předpokladu, že se zákazníkem možnost činění právních jednání vůči němu těmito elektronickými prostředky byla ve smlouvě sjednána.

V úvahu připadají i způsoby oznámení, kdy by konkrétní identifikace změny smluvně ujednané ceny dodávky elektřiny či plynu nebo změny jiných smluvních ujednání byla zákazníkovi předána

² § 1725 a 1901 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

prostřednictvím osobní elektronické schránky na portálu dodavatele elektřiny či plynu, pokud si ji zákazník zřídil, přičemž zákazníkovi by byla zároveň poskytnuta informace o uložení takového oznámení a jeho obsahu např. prostřednictvím elektronicky zaslané upomínky, prostřednictvím SMS zprávy atd.

Jako nedostatečný a rozporný s § 11a odst. 2 energetického zákona Energetický regulační úřad považuje takové způsoby oznámení dodavatele elektřiny nebo plynu, které reálně povedou nebo mohou vést k tomu, že se zákazník vůbec nedozví o tom, že dodavatel hodlá sjednané ceny elektřiny či plynu zvýšit, případně změnit jiné smluvní podmínky dodávky elektřiny nebo plynu. Typicky se bude jednat o případy, kdy by dodavatel oznamoval zvýšení cen nebo změny jiných smluvních podmínek výhradně a pouze způsobem umožňujícím dálkový přístup (tedy prostřednictvím svých webových stránek) nebo prostřednictvím sdělení v tisku, a to třeba i lokálního charakteru. Prostřednictvím internetu nebo tisku objektivně nelze adresně doručit oznámení o zvýšení ceny dodávky elektřiny nebo plynu nebo změně jiných smluvních podmínek dodávky všem dotčeným zákazníkům dodavatele. Zde je třeba i z hlediska jazykového výkladu zákona rozlišovat mezi pouhým „uveřejněním“ ceny a smluvních podmínek, a jejich „oznámením“, které má oproti zveřejnění uvedený aspekt adresnosti. Dále se bude jednat o případy, kdy by dodavatel elektřiny nebo plynu oznamoval zvýšení ceny dodávky elektřiny nebo plynu nebo změnu jiných smluvních podmínek uveřejněním informace v obchodním místě dodavatele, např. v zákaznickém centru obchodníka.

Pojem prokazatelnosti lze vykládat ve smyslu práva procesního jakožto vlastnost určitého právního jednání, které je učiněno a zaznamenáno takovým způsobem, který umožňuje následné podání důkazu toho, že se takové jednání skutečně uskutečnilo. Podmínku prokazatelnosti je pak třeba vztahovat nejen k učinění takového jednání, ale i ke skutečnosti, že toto jednání se za předpokladu běžných okolností dostalo do sféry druhé smluvní strany (požadavek adresnosti a požadavek seznámení druhé strany s jednostrannou změnou smluvních podmínek se založením možnosti vypovědět závazek). Uvedené nezakládá povinnost obchodníka informovat zákazníka o změně např. doporučenou zásilkou s doručenkou, požadavek prokazatelnosti lze splnit i výše uvedenými způsoby v případě elektronicky zasílaných oznámení, případně dokladem o odeslání obyčejné (nedoporučené) listovní zásilky na kontaktní adresu zákazníka při uplatnění domněnky dojití³.

5. LHŮTA PRO OZNÁMENÍ A NÁSLEDKY JEJÍHO NEDODRŽENÍ

Podle § 11a odst. 2 energetického zákona musí být oznámení učiněno nejpozději třicátý den přede dnem účinnosti změny ceny či smluvních podmínek. Uvedené je třeba vykládat tak, že nejpozději třicátý den se oznámení musí dostat do sféry adresáta. Podle § 11a odst. 3 energetického zákona nebude-li změna oznámena podle odstavce 2, nevyvolá právní účinky.

Energetický zákon ve znění účinném od 1. ledna 2022 neobsahuje dřívější dvojí právní režim (uvedený v § 11a odst. 5 energetického zákona) odstoupení od smlouvy v závislosti na tom, zda obchodník změnu ceny či jiných smluvních podmínek oznámí řádně a v zákonné lhůtě či nikoliv (v takovém případě platilo, že zákazník je oprávněn bez uvedení důvodu odstoupit od smlouvy

³ § 573 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

do 3 měsíců od data zvýšení ceny nebo změny jiných smluvních podmínek. S ohledem na § 11a odst. 3 energetického zákona tak lze konstatovat, že právní účinky nevyvolá jak jednostranná změna závazku, která nebude oznámena řádně, tak změna, která nebude oznámena nejpozději třicátý den přede dnem její plánované účinnosti. Uvedené vyplývá i ze skutečnosti, že zákazníci mají od 1. ledna 2022 právo závazek vypovědět toliko do desátého dne přede dnem účinnosti zvýšení ceny nebo změny jiných smluvních podmínek.

6. UPOZORNĚNÍ NA CHARAKTER VÝKLADOVÉHO STANOVISKA

Toto výkladové stanovisko ERÚ, je určeno pro účastníky trhu s elektřinou a plynem, zejména pro dodavatele energií a zákazníky, za tím účelem, aby nedocházelo k možným výkladovým problémům k ustanovením výše uvedených právních předpisů v oblasti působnosti Energetického regulačního úřadu.

Účastníci trhu mohou legitimně očekávat, že Energetický regulační úřad bude k tomuto výkladovému stanovisku, které vychází přiměřeně z principů vymezených ve výkladových stanoviscích stanovisku č. 2/2011, 4/2012 a 2/2018, přihlížet ve své rozhodovací činnosti.